

Finansiranje redovnog rada najvećih parlamentarnih političkih stranaka u 2023. godini

– SNS, SPS, SSP i Nova DSS –

Autorke: Marija Lukić i Miša Bojović

Februar 2025.

Sadržaj

Društvene i političke okolnosti sa uticajem na redovni rad političkih stranaka.....	3
Zakonski okvir za finansiranje redovnog rada političkih stranaka.....	5
Prihodi četiri političke stranke u 2023. godini.....	6
Rashodi četiri političke stranke u 2023. godini.....	8
Ukupni troškovi za redovan rad parlamentarnih stranaka u 2023. godini.....	11

Društvene i političke okolnosti sa uticajem na redovni rad političkih stranaka

U poslednjih deset godina Srbija je bila svedok čestih izbora, uključujući redovne i prevremene parlamentarne, predsedničke i lokalne izbore. Od 2014. godine, održano je pet parlamentarnih izbora (2014, 2016, 2020, 2022, 2023), što ukazuje na značajnu političku nestabilnost. Jedan od glavnih razloga česte organizacije vanrednih izbora jeste potreba vlasti da konsoliduje političku moć u trenucima visoke popularnosti. Vladajuća struktura, predvođena Srpskom naprednom strankom (SNS), sistematski koristi prevremene izbore kako bi osigurala dominaciju u parlamentu i eliminisala potencijalne izazivače iz opozicije. Ova strategija je posebno bila izražena 2014, 2016, 2020. i 2023. godine, kada su izbori raspisivani pre isteka redovnog mandata.

Pored političkih kalkulacija, uzroci učestalih izbora leže i u nestabilnom institucionalnom okviru. Nedostatak dugoročnog političkog dijaloga između vlasti i opozicije rezultirao je bojkotom izbora 2020. godine, što je dodatno oslabilo pluralizam i poverenje građana u izborni proces. Takođe, stalne promene izbornih zakona i pravila igre, često bez šireg konsenzusa, doprinose percepciji da su izbori više sredstvo političke manipulacije nego legitimnog demokratskog izraza volje građana.

Još jedan važan faktor jeste međunarodni pritisak i geopolitički kontekst. Srbija se nalazi na putu ka članstvu u Evropskoj uniji, što povremeno utiče na dinamiku izbora i političke odluke. Vlasti su često koristile izbore kao sredstvo za potvrdu svoje pozicije pred međunarodnim akterima, posebno u vezi sa pitanjem Kosova i regionalne stabilnosti.

Učestalost izbora ima značajan uticaj na finansiranje političkih stranaka. Po osnovu Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, političke stranke dobijaju sredstva iz budžeta Republike Srbije, autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave za redovan rad i izborne kampanje. Zakon predviđa da se sredstva za redovan rad raspoređuju na osnovu broja osvojenih mandata.¹ Zakon takođe dozvoljava da se sredstva za finansiranje redovnog rada političkih subjekata koriste i za finansiranje troškova izborne kampanje.² Tokom izbornih godina, finansiranje redovnog rada političkih stranaka postaje naročito značajno jer se deo sredstava preusmerava na kampanje.

Najveći broj političkih stranaka u Srbiji oslanja se gotovo isključivo na sredstva iz budžeta, dok je broj onih koje dobijaju značajne priloge od pravnih i fizičkih lica veoma mali. Zbog ograničene političke kulture doniranja i nepoverenja građana u političke subjekte, stranke se uglavnom finansiraju kroz javne resurse. Ovo posebno važi za manje stranke koje nemaju razvijene mreže donatora, dok veće stranke povremeno prikupljaju sredstva iz privatnih izvora, ali u meri koja je znatno manja u odnosu na budžetske dotacije.

Parlamentarne stranke koje već imaju pristup sredstvima za redovan rad nalaze se u privilegovanoj poziciji tokom izbornih kampanja. One mogu koristiti ta sredstva za finansiranje različitih aktivnosti koje doprinose njihovoj vidljivosti i mobilizaciji birača, čime stiču prednost u odnosu na stranke koje nemaju parlamentarni status.

¹ Čl 16-17, [Zakon o finansiranju političkih aktivnosti](#) ("Sl. glasnik RS", br. 14/2022)

² Čl 19, st 2, Ibid

U daljem tekstu Transparentnost Srbija je detaljnije analizirala podatke iz godišnjih izveštaja najvećih parlamentarnih stranaka za 2023. godinu: Srpske napredne stranke, Socijalističke partije Srbije, Stranke slobode i pravde i Nove demokratske stranke Srbije, u kontekstu finansiranja njihovog redovnog rada iako je jedan deo te godine bio obeležen parlamentarnim, pokrajinskim i lokalnim izborima koji su održani 17. decembra 2023. godine.

Zakonski okvir za finansiranje redovnog rada političkih stranaka

Finansiranje političkih aktivnosti u Republici Srbiji uređeno je Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti („Službeni Glasnik RS“, br. 14/2022), koji definiše izvore, način i ograničenja u vezi sa finansiranjem političkih subjekata – političkih stranaka, koalicija i grupa građana. Zakon propisuje dva osnovna vida finansiranja: sredstva za redovan rad političkih subjekata i sredstva za izbornu kampanju.

Sredstva iz javnih izvora koja se obezbeđuju za finansiranje redovnog rada političkih subjekata čiji su kandidati izabrani za narodne poslanike, pokrajinske poslanike ili odbornike, određuju se na nivou 0,105% poreskih prihoda budžeta Republike Srbije, poreskih prihoda autonomne pokrajine odnosno poreskih prihoda budžeta jedinice lokalne samouprave. Ova javna sredstva raspodeljuju se proporcionalno u skladu sa izbornim rezultatima (odnosno sa brojem osvojenih mandata)³, a predstavljaju dominantan izvor finansiranja većine političkih subjekata u Srbiji, što se jasno ogleda i u analizi koja sledi, kroz prikaz konkretnih raznih prihoda koje su četiri posmatrane stranke dobile za redovan rad u 2023. godini.

Pored javnih sredstava, političke stranke imaju pravo da primaju priloge od fizičkih i pravnih lica, ali su ti iznosi zakonski ograničeni. Maksimalna vrednost godišnjeg davanja pojedinaca (fizičkog lica) ne može da prelazi iznos od deset prosečnih mesečnih zarada, dok pravna lica mogu uplatiti najviše 30 prosečnih mesečnih zarada godišnje političkom subjektu za potrebe redovnog rada.⁴

---

³ Čl 16-17 Ibid

⁴ Čl 10 Ibid

Prihodi četiri političke stranke u 2023. godini

Na osnovu dostupnih finansijskih izveštaja za 2023. godinu, jasno se uočava značajna disproporcija u prihodima političkih subjekata kada je reč o finansiranju redovnog rada. Posmatrani podaci pokazuju da SNS raspolaže ubedljivo najvećim sredstvima pogotovo iz budžetskih izvora (iz budžeta Republike Srbije, budžeta jedinica lokalne samouprave, kao i iz budžeta Autonomne pokrajine Vojvodine). SNS je tokom 2023. godine ostvarila ukupne prihode u iznosu od 867.012.876 dinara, od čega čak 849.317.420 dinara ($\approx 98\%$) iz budžeta. Slična struktura je uočena i kod ostalih stranaka. SSP je ostvarila ukupne prihode u iznosu od 127.563.566 dinara, od čega 126.549.343 dinara iz budžeta ($\approx 99\%$). Ukupni prihodi za Novu DSS su u iznosu od 70.929.740 dinara, od čega 67.147.407 dinara iz budžeta (≈ 95). Prihodi za redovan rad za SPS iznose 288.758.361 dinara ukupno, od čega 195.276.336 dinara potiče iz budžeta ($\approx 68\%$). Na osnovu ovih podataka može se zaključiti da finansiranje redovnog rada političkih stranaka u Srbiji gotovo u potpunosti (bar za SNS, SSP i Novi DSS) zavisi od sredstava iz javnih izvora.

Tabela 1. Finansiranje redovnog rada u 2023. godini po političkoj partiji

	Srpska Napredna Stranka (SNS)	Socijalistička Partija Srbije (SPS)	Stranka Slobode i Pravde (SSP)	Novi DSS (DSS)
Ukupni prihodi	867,012,876	288,768,361	127,563,566	70,929,740
Prihodi iz budžeta Republike Srbije	667,006,026	160,712,925	113,799,858	57,508,894
Prihodi iz budžeta jedinica lokalne samouprave	156,057,456	30,065,234	12,749,485	7,412,704
Prihodi iz budžeta Autonomne pokrajine Vojvodine	26,253,937	4,498,177	0	2,225,809
Ukupni prihodi iz budžeta (RS, JLS, APV)	849,317,420	195,276,336	126,549,343	67,147,407
Prilozi fizičkih lica	14,527,000	16,460,084	1,014,223	35,000
Prihodi od članarine i članskih doprinosa	0	794,600	0	0
Prihodi od imovine političkog subjekta	1,624,980	68,832,988	0	0
Drugi prihodi	1,543,477	7,444,344	0	3,747,331

I ako SPS, kao i ostale stranke, ostvaruje većinu svojih prihoda iz javnih izvora – konkretno $\approx 68\%$ od ukupnih prihoda za redovan rad – ovaj udeo je značajno manji u poređenju sa ostalim posmatranim strankama, kod kojih budžetska sredstva čine i do skoro 99% ukupnih prihoda. Time se SPS izdvaja kao politički subjekt sa najraznovrsnijom strukturom finansiranja redovnog rada. Osim sredstava iz budžeta, SPS beleži najveći iznos

donacija od fizičkih lica za redovan rad – ukupno 16.460.084 dinara ($\approx$ 6% od ukupnih prihoda za redovan rad). SNS je zabeležila 14.527.000 dinara iz donacija fizičkih lica ($\approx$ 1,7%), dok su SSP i Novi DSS prikupili znatno manje – 1.014.223 dinara i 35.000 dinara, respektivno, što čini manje od 1% ukupnih prihoda u oba slučaja.

Najveće ukupne prihode u 2023. godini ostvarile su SNS i SPS, što nije iznenađujuće imajući u vidu njihovu parlamentarnu snagu i duži kontinuitet u političkom sistemu Srbije.

Kod SNS-a, finansijska struktura pokazuje izrazitu zavisnost od budžetskih sredstava, koja čine skoro 98% ukupnih prihoda. Od ukupno 867.012.876 dinara, čak 849.317.420 dinara dolazi iz različitih javnih izvora. Osim toga SNS je zabeležila 14.527.000 dinara donacija fizičkih lica, kao i dodatnih 3.168.457 dinara iz ostalih izvora, među kojima se nalaze prihodi od imovine, pozitivne kursne razlike, smanjenja obaveza i naknade štete.

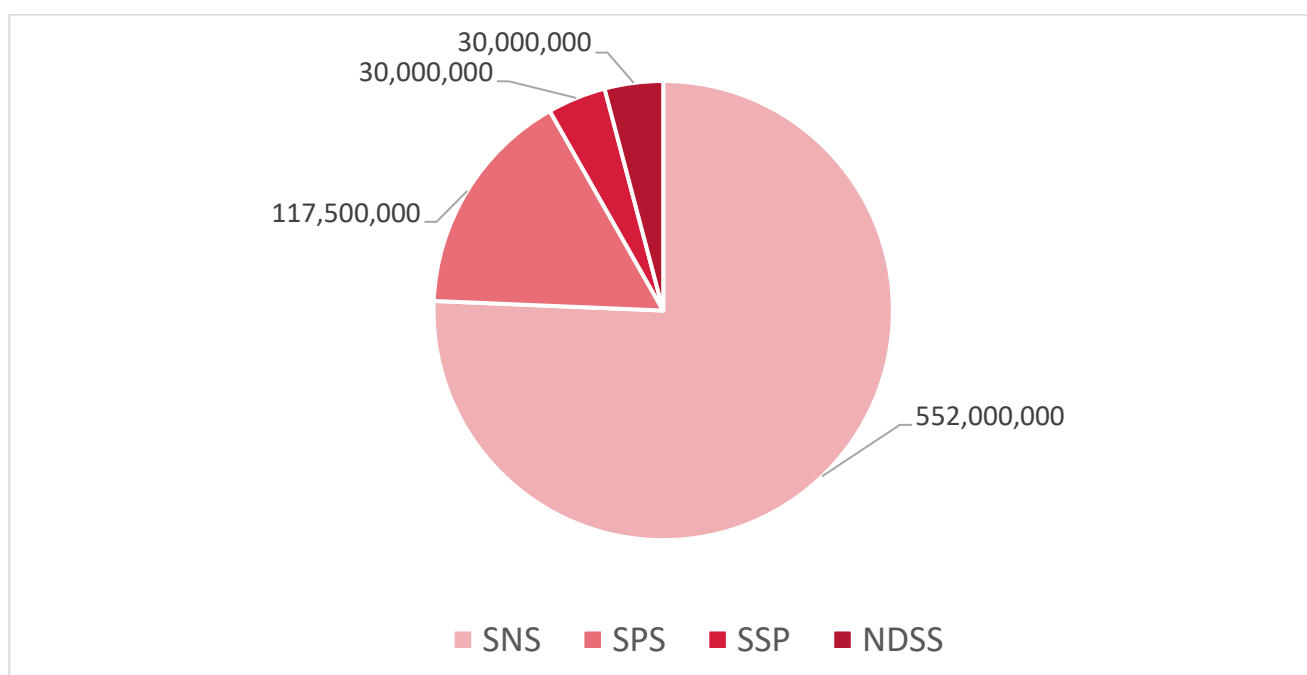
Sa druge strane, SPS je ostvarila ukupne prihode u iznosu od 288.758.361 dinara, pri čemu 195.276.336 dinara potiče iz budžeta, što predstavlja približno 68% ukupnog iznosa. Ono što ovu stranku izdvaja u odnosu na ostale jeste znatno raznovrsnija struktura prihoda. SPS je prikupila 16.460.084 dinara od fizičkih lica, a takođe je jedina stranka sa zabeleženim prihodima od članarine i doprinosa članova (794.600 dinara). Pored toga, SPS ostvaruje i značajan prihod od imovine političkog subjekta u iznosu od 68.832.988 dinara. Na kraju, stranka beleži i 7.444.344 dinara iz ostalih izvora, uključujući nadoknade štete i refundacije troškova.

Kada se uporede podaci za sve četiri političke partije, postaje jasno da postoji snažna zavisnost političkih subjekata u Srbiji od javnog finansiranja, dok su prihodi iz alternativnih izvora poput donacija fizičkih lica znatno skromniji i neravnomerno raspodeljeni. SNS dominira i po apsolutnim iznosima i po udelu budžetskih sredstava, što dodatno osvetljava poziciju vladajuće stranke kao finansijski najstabilnijeg aktera u političkom sistemu Srbije. SPS, iako sa znatno manjim ukupnim prihodima, pokazuje veći stepen raznovrsnosti izvora finansiranja – posebno zahvaljujući prihodima od imovine i donacijama fizičkih lica. SSP i Novi DSS, s druge strane, imaju ograničen finansijski kapacitet i gotovo isključivo se oslanjaju na sredstva iz budžeta.

Rashodi četiri političke stranke u 2023. godini

Kada je u pitanju finansiranje redovnog rada političkih stranka najveći izdatak predstavljaju režijski i tekući troškovi. Očekivano, za ove potrebe najviše novca izdvojila je SNS - 552 miliona dinara, zatim njihov koalicioni partner SPS 117,5 miliona dinara, znatno manje su potrošile opozicione partije SSP i Nova DSS po 30 miliona dinara. Štaviše, skoro 90% od ukupnog iznosa tekućih i režijskih troškova za sve političke stranke u 2023. godini, napravile su političke stranke SNS i SPS. Velika razlika u režijskim troškovima između pozicionih i opozicionih partija može se objasniti nerazvijenom stranačkom infrastrukturom opozicionih partija. Iz godišnjeg izveštaja SNS vidljivo je da ova stranka iznajmljuje prostorije u gotovo svakoj lokalnoj samoupravi u Srbiji.

Grafikon 1. Ukupan iznos režijskih i tekućih troškova po političkoj partiji

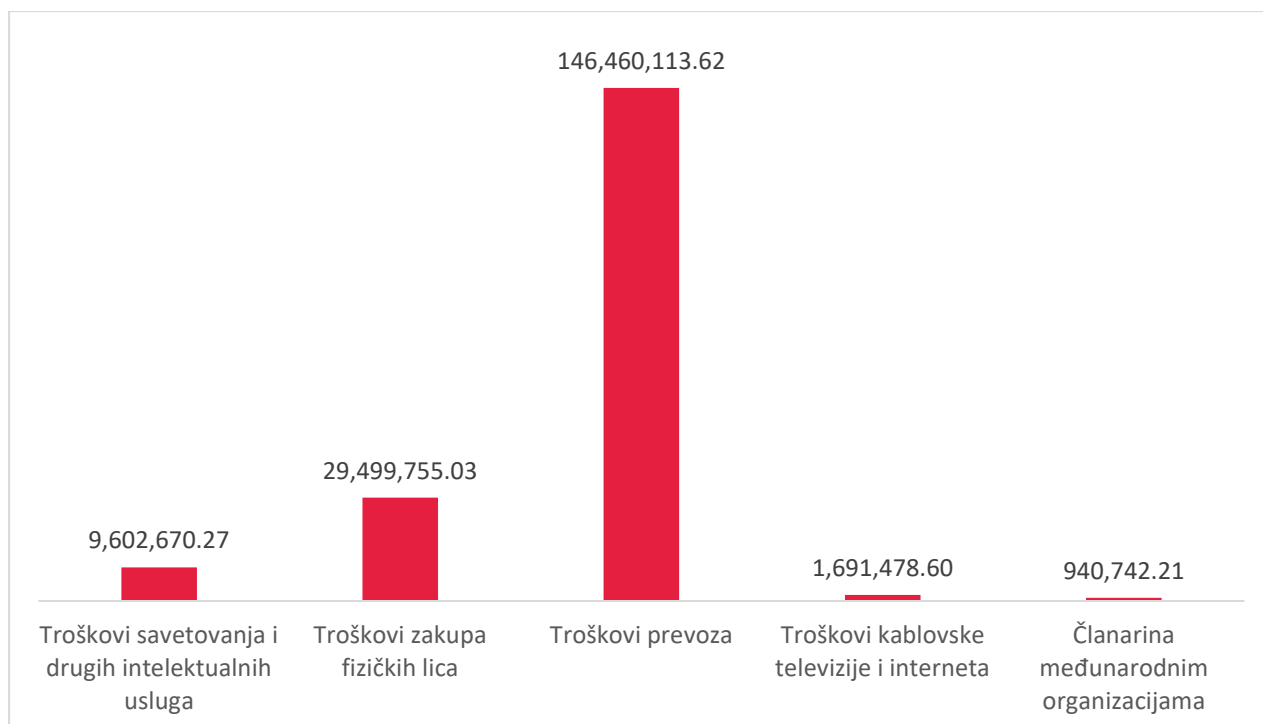
Kada je u pitanju oglašavanje stranaka povodom njihovog redovnog rada, za te namene je u 2023. godini, koja je, podsećamo, bila izborna, samo Nova DSS je imala prijavljene troškove u ukupnom iznosu od 1,3 miliona dinara. Poređenjem ovog iznosa sa onim koji je potrošen na oglašavanje tokom izborne kampanje od strane sve četiri političke partije u iznosu od 900 miliona dinara, oglašavanje povodom redovnog rada iznosilo je samo 0,15 odsto. Međutim, od ukupno 900 miliona dinara potrošenih na oglašavanje tokom izborne kampanje, koalicioni partneri SNS i SPS, su potrošili 830 miliona dinara, što znači da je oglašavanje opozicionih stranaka SSP i Nova DSS iznosilo samo osam odsto ukupnog troška. Nova DSS je za oglašavanje tokom izborne kampanje potrošila duplo više novca nego za redovan rad - 2,7 miliona dinara, dok je SSP potrošio 67 miliona. Takođe, samo je Nova DSS prijavila trošak javnih događaja koji se odnosi na redovan rad, u iznosu od 3,5 miliona dinara. U pitanju su troškovi koji se odnose na stranačke tribine i konvencije koje su održane u lokalnim samoupravama, koje uključuju troškove prevoza, zakupa prostora i kateringa. Nijedna od preostale tri političke stranke nije imala prijavljeni trošak javnog događaja koji se tiče redovnog rada iako je poznato da je SNS u 2023. godini van perioda izborne kampanje organizovala nekoliko mitinga na koje su pristalice

dovožene autobusima: 11. marta 2023. u Vranju, 17. marta 2023. u Sremskoj Mitrovici, 31. marta 2023. u Kraljevu, 28. aprila 2023. u Sokobanji i 19. maja 2023. u Pančevu.

Ove četiri stranke su na zarade potrošile ukupno 123 miliona dinara dok je na stručno usavršavanje potrošeno duplo više - 235 miliona dinara. Koalicioni partneri SNS i SPS su na zarade potrošili gotovo istovetan iznos od 52 miliona dinara, SSP 15 miliona a Nova DSS 3 miliona. Odnos troška među strankama je znatno drugačiji kada je u pitanju stručno usavršavanje, odnosno većinu ukupnog iznosa potrošila je SNS – 188 miliona dinara, SPS njihov koalicioni partner 11 miliona, SSP 30 i Nova DSS 6 miliona. U pogledu strukture troška stručnog usavršavanja i osposobljavanja, međunarodne saradnje i rada sa članstvom SNS, najveći deo tog troška čine troškovi prevoza 146 miliona dinara. Budući da u izveštaju ne postoji detaljan opis ili specifikacija ovog troška, postoji mogućnost da je ova politička stranka trošak prevoza aktivista i simpatizera na skupove koji su održani van redovne kampanje ubeležila u ovu stavku, što bi predstavljalo pogrešno predstavljanje troška. Inače, Zakon o finansiranju političkih aktivnosti propisuje obavezu da se od sredstava dobijenih iz javnih izvora, u iznosu od najmanje 5% ukupnih sredstava dobijenih za redovan rad na godišnjem nivou, koristi za stručno usavršavanje i osposobljavanje, međunarodnu saradnju i rad sa članstvom.⁵

Grafikon 2. Troškovi stručnog usavršavanja i osposobljavanja, međunarodne saradnje i rada sa članstvom SNS po vrsti aktivnosti u 2023. godini

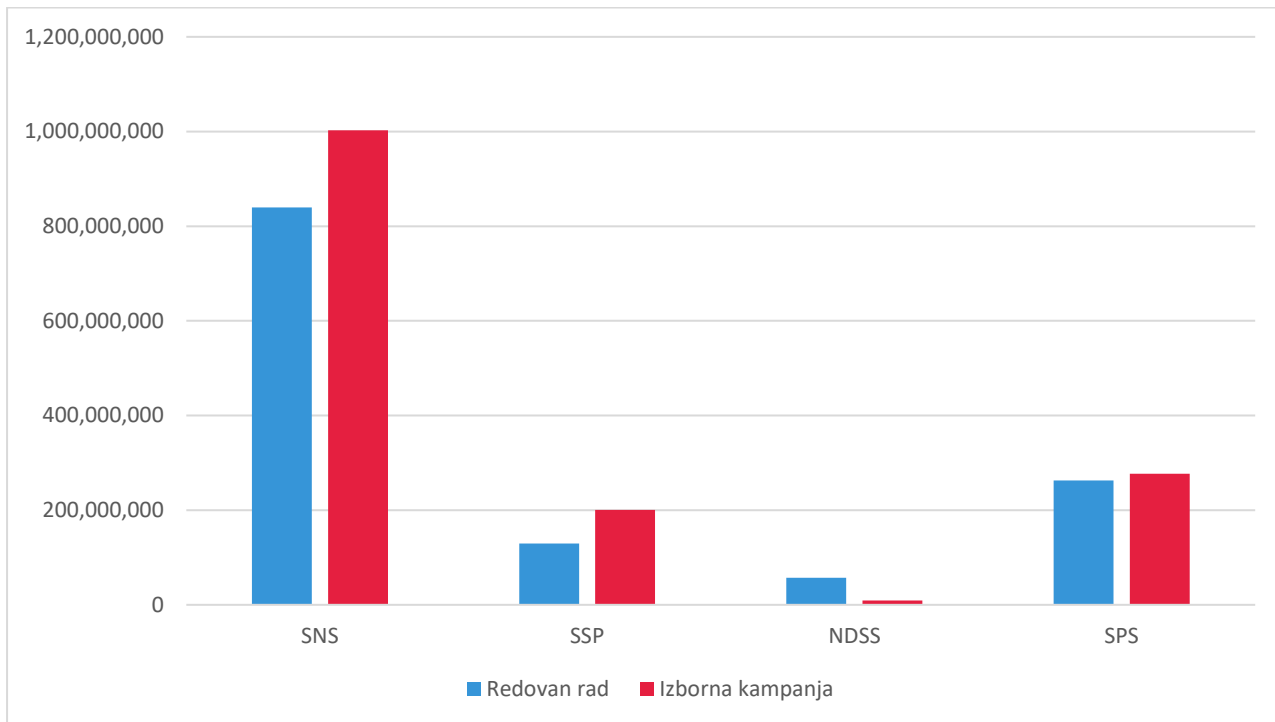

U pogledu poređenja obima rashoda za izbore i redovan rad u izbornoj godini, stranke iz vladajuće koalicije potrošile su približno iste iznose, sa razlikom do 20 odsto. Ovaj odnos je kod stranka opozicije znatno drugačiji, naime SSP je potrošila 35 odsto više sredstava za finansiranje izborne kampanje u odnosu na

⁵ Čl 19 st 3, [Zakon o finansiranju političkih aktivnosti](#) ("Sl. glasnik RS", br. 14/2022)

redovan rad dok je Nova DSS jedina imala obrnutu situaciju, odnosno oni su za redovan rad potrošili znatno više nego za izbore, samo 16 odsto iznosa od finansiranja redovnog rada je potrošeno na izbornu kampanju.

Grafikon 3. Poređenja obima rashoda za izbore i redovan rad u izornoj 2023. godini po političkoj partiji

Kada se uzmu u obzir ukupni prihodi stranaka za finansiranje redovnog rada samo je SSP potrošila više od prihoda namenjenih redovnom radu - za 1,6 miliona dinara, odnosno 1 odsto više od ukupnog iznosa. SNS je potrošila 97 odsto sredstava, SPS 91 odsto a Nova DSS 81 odsto.

Ukupni troškovi za redovan rad parlamentarnih stranaka u 2023. godini⁶

Političke stranke su na svoj redovan rad u 2023. godini potrošile približno 1,7 milijardi dinara, odnosno 14,4 miliona evra. Najviše novca potrošeno je za tekuće i režijske troškove i usavršavanje.

Tabela 2. Ukupni troškovi za redovan rad parlamentarnih stranaka u 2023. godini po vrsti troška i iznosu

Vrsta troška	Iznos
Zakup	184,033,922.85
Komunalni troškovi	56,729,541.73
Troškovi komunikacije	227,111,016.14
Ostalo	387,100,730.11
Zarade	222,945,095.05
Usavršavanje	310,596,927.99
Drugi troškovi	298,466,228.02

Troškovi koalicionih partnera SNS i SPS čine 64 odsto ukupnog troška svih stranaka u 2023. godini.

Tabela 3. Deset političkih stranaka rangiranih po visini iznosa troška za redovan rad u 2023. godini

Br.	Politička stranka	Iznos
1	Srpska napredna stranka (SNS)	839,573,460.18
2	Socijalistička partija Srbije (SPS)	241,265,139.35
3	Stranka slobode i pravde (SSP)	112,686,295.97
4	Narodna stranka (NS)	65,032,922.97
5	Srpska radikalna stranka (SRS)	53,870,606.93
6	Jedinstvena Srbija (JS)	51,847,497.74
7	Novi DSS (DSS)	44,443,251.80
8	Dveri	44,193,292.00
9	Pokret obnove Kraljevine Srbije (POKS)	38,312,436.50
10	Savez vojvođanskih Mađara (SVM)	34,864,259.30

⁶ Analiza podataka je sačinjena na osnovu informacija preuzetih iz [baze](#) Centra za istraživačko novinarstvo

Tabela 4. Deset političkih stranaka rangiranih po visini iznosa troška za zarade u 2023. godini

Br.	Politička stranka	Iznos
1	Srpska napredna stranka (SNS)	52,206,816.43
2	Socijalistička partija Srbije (SPS)	52,107,962.69
3	Srpska radikalna stranka (SRS)	24,434,221.11
4	Savez vojvođanskih Mađara (SVM)	17,217,047.47
5	Dveri	16,410,016.51
6	Stranka slobode i pravde (SSP)	15,543,768.00
7	Jedinstvena Srbija (JS)	11,363,892.78
8	Narodna stranka (NS)	8,301,502.53
9	Pokret Snaga Srbije	5,892,784.77
10	Stranka demokratske akcije Sandžaka (SDA Sandžaka)	3,669,754.33

Tabela 5. Deset političkih stranaka rangiranih po visini iznosa troška za stručno usavršavanje u 2023. godini

Br.	Politička stranka	Iznos
1	Srpska napredna stranka (SNS)	188,194,759.71
2	Stranka slobode i pravde (SSP)	29,662,716.00
3	Jedinstvena Srbija (JS)	22,464,130.93
4	Srpska radikalna stranka (SRS)	13,557,656.91
5	Socijalistička partija Srbije (SPS)	11,110,957.05
6	Narodna stranka (NS)	6,119,050.00
7	Zavetnici	6,064,800.00
8	Novi DSS (DSS)	5,934,800.00
9	Pokret obnove Kraljevine Srbije (POKS)	5,521,800.00
10	Partija ujedinjenih penzionera Srbije (PUPS)	5,512,081.60